

S. Sayısı : 82

Devlet denizyolları umum müdürlüğü 1942 malî yılı bütçesinde değişiklik yapılmasına dair kanun lâiyhası ve Bütçe encümeni mazbatası (1/919)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar Dairesi Müdürlüğü

Sayı: 6/11

5 . I . 1943

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Devlet Denizyolları işletme umum müdürlüğü 1942 malî yılı bütçesinde değişiklik yapılması hakkında Münakalât vekillîğince hazırlanan ve İera Vekilleri Heyetince 29 . XII . 1942 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesiyile birlikte sunulmuştur.

Başvekil

S. Saracoğlu

Devlet Denizyolları işletme umum müdürlüğünün 1942 malî yılı bütçesinde yapılacak değişiklik hakkındaki kanun esbabı mucibe lâiyhası

1942 yılı bütçesinin varidat ve masrafı 9 589 387 lira olarak tesbit olunmuştur.

Ahvali haziranın piyasa üzerindeki tesiri dolayısıyla istihsal olunan tahsisat ile sene nihayetine kadar işlerin yürütülmesi mümkün görülmemekte ve bütçe masraflarından bilhassa piyasa temevvücatından müteessir olan bir kısmının gayri kabili içtinap bir şekilde arttırılması gerekmektedir.

Aşağıda sırasıyle ve tafsilen arz ve izah olunan sebep ve zaruretler dolayısıyla teklif olunan 3 milyon küsur liralık munzam tahsisat evvelâ yük ve yoleu navlunlarına yapılacak zamlara ve fazlası da kısmen yeni ve eski seneler varidat fazlalariyle karşılanacaktır.

Kanun lâiyhasına ilişik cetvelin tetkikından da anlaşılacağı üzere istenilen tahsisatın % 95'inden fazlası işletme masrafları adıyla 7 nei fasılda toplanan ve idarenin görmekle mükellef bulunduğu iş ve vazifelerin esasını teşkil eden maddelere ait olup bunlardan birinci maddeye teklif olunan ilâ ve doğrudan doğruya başta kömür olmak üzere işletme müstehlek malzemesinin fiyat yüksekliğinden doğan tahsisat kifayetsizliğini kapatmak içindir.

Malûm olduğu üzere temmuz 1942 tarihinden muteber olmak üzere İktisat vekâletince tesbit olunan kömür fiyatları bu tarihe kadar tatbik olunan fiyatlardan vergi ve resimleri dahil olmak üzere ton başına vasatı (4.85) lira fazladır. Bu sene başından muteber olmak üzere kömür tahmil ve tahliye mütaahhidiyle akdolunan mukavele ücretleri de geçen senekinden bir misli fazla olmasına binaen bu da ton başına 45 kuruşluk bir tezayüt ifade etmektedir ki bu vaziyete nazaran ton başına 5 lira 30 kuruş bir masraf artışı vukubulmuştur. Senevi kömür istihsalımız 140 000 ton olduğuna nazaran bunun bütçemiz üzerinde hâsil eylediği tesir 742 000 lira eder.

İkinci teşrin ortasından itibaren yapılan zammın istilzam eylediği 600 000 liranın buna ilâvesi halinde sadece kömürden mütevellit tahsisat açığı 1 342 000 lirayı bulmaktadır.

Aynı maddeyi alâkadar eden malzeme fiyatlarına gelince:

Müstehlek malzemesimiz, kömür, makine yağı, halat, perçin civata, boya, ve sair müteferrik malzeme olmak üzere bir kaç ana grupe ayrılmaktadır.

Bu grup malzemedede geçen seneye nazaran vasatı % 50 den % 100 ze kadar bir tezayüt göstermiş bulunmaktadır. Bu artış yüzünden ilâvesi lâzımgelen 320 000 liranın da yukarıdaki vekûna ithali halinde bu maddeye konulması gereken tahsisat 1 662 000 lirayı bulmaktadır.

7 nci faslın 2 nci maddesinde teklif olunan ilâve ise amele ve işçi ücretlerinden yapılacak zamlardan ileri gelmektedir.

Fabrika ve atelyelerimizin bugünkü saat ve yevmiye ücretlerinin senelik tutarı 1 240 000 liradır. Bunun takriben % 22 si yani 270 000 lira kadarı hariç sipariş ve müşteriler tarafından ödendiğinden idare bütçesinden yalnız amele ve işçi ücreti olarak ödenmesi lâzımgelen miktar 970 000 liraya baliğ olmaktadır.

Fabrika işçilerinin bundan böyle harice gitmelerini önlemek maksadiyle asgari % 25 nispetinde bir zam ve buna eklemek farkı olarak da bir ilâve yapılmasına lüzum ve zaruret olduğuna nazaran bunun senelik balğı ortalama bir hesapla 322 000 lira kadar tutmaktadır. Bellibaşlı tamir malzemesinde istihlâk miktarına ve fiyat tezeyüdü nispetlerine göre de 920 000 liralık bir fark hâsıl olmakta ve bu suretle 7 nci faslın üçüncü maddesini ilgilleyen tamir maddesi için de 1 242 000 liralık munzam bir tahsisata ihtiyaç hâsıl olmaktadır.

İaşe maddeleri rayiç fiyatlarının % 100 den % 200 ze ve hattâ daha fazlasına kadar bir tezyüt ifade etmekte olması ve şimdide kadar iaşe haricinde kalan şehir hatları ve körfez personelinin de bundan istifade edeceklerine binaen 7 nci faslın 3 neü maddesine de 155 000 liralık bir zam teklif olunmuştur.

7 nci faslın 6 nci maddesine teklif olunan ilâve tahmil ve tahliye ücretlerinin arttırılması itibariyle bilfiil ödemeğe mecbur olduğumuz ücretlerden ileri gelmektedir ki bu cihet aşağıda ayrıca izah olunmuştur.

Aynı faslın 8 nci maddesine teklif olunan 250 000 lira bilhassa yıllardanberi tamir görmemiş ve iskele olarak kullanılmaları imkânını kaybetmiş bulunan Haliç iskelelerinden en lüzumlarının tamir ve yeniden inşası ve bu maddenin şumulüne giren daha bazı hizmetlerin ifasını temin içindir. Bu arada 2 nci faslı teşkil eden muhteîf harerrah maddeleri de nazarı dikkate alınmıştır. Bu itibarla müfredatı bağı olarak takdim kılınan cetvelde yazılı tahsisattan 2 nci fasıl için teklif olunan 11 000 lira munzam tahsisatın 1 000 lirası askere giden veya memuriyetten infisal edenlerin yerlerine gönderilecek diğer memur ve ailelerinin harerrah ve yol masraflarını, ikinci maddeye mevzu 8 000 liranın ise doğrudan doğruya 3 senelik tecrübe ile elde edilmiş olan neticelere göre 2 hariç şube veya 70 küsur acentelikten ibaret haricî teşkilâtı olan idaremizin bu kabîl hizmetlerini gördürebilmesi için teklif edilmiş bulunmaktadır.

Aynı faslın 3 neü maddesi devir ve teftiş harerrahını alâkadar etmekte olup bu maddeye mevzu 2 500 lira tahsisatın da teftiş muamelelerine daha fazla bir ehemmiyet verilmesine mebni sene nihayetine kadar kifayet edeceği anlaşılmış olmasındandır. 2 000 lira zam yapılmıştır.

Enebi memleketler harerrahı tertibine de Almanya'ya izam kılınan heyet dolayısıyla 5 000 lira bir zam yapılmak lüzumu hâsıl olmuştur.

A) 4 neü faslın 7 nci maddesi için teklif olunan 15 000 liralık ilâve, yolcu nakliyatının kesafet peyda etmesi yüzünden gemi bilet kontrol işlerinin intizamını temin maksadiyle tatil günleriyle geceleri çalıştırılmakta olan kontrol memurlarına, nöbetçilere, kılavuzlara, gişe memurlarına velhasıl teşkilât nizamnamesinin 31 nci maddesi mucibince verilecek bilûmun tâli ücretlerle tazminat, ikramiye gibi zaruri masraflara mevzu tahsisatın sene nihayetine kadar kifayet etmiyeceği anlaşılmış olmasındandır.

5 nci faslın 4 neü maddesine ilâve olunan 20 000 lira, evvelki seneler Bütçe kanunlarımızda mütehavvil masraflar arasında kabul edilmiş olan eski sene borçları ve reddiyatının 1942 yılı Bütçe kanununda yalnız reddiyat olarak kabul edilmiş olmasından ve bu sebeple eski senelere müteallik normal hizmetlerden doğan borçların tediye ve mahsubu için mevzu tahsisatın kifayet etmiyeceğinden ileri gelmiştir.

1942 masraf bütçemizin 6 nci faslının 7 nci madde metni (mefruşat ve demirbaş eşyanın bakım, teedit, tezyit bedelleriyle Hollerith makinesi icar bedeli ve masrafları) şeklinde teklif olunduğu halde bu madde «mefruşat ve demirbaş» suretinde telhis olunmuş olunmakla yeniden ilâve olunmuştur.

Ahiren neşrolunan 4306 numaralı kanun mucibince memur ve müstahdemlere ve kısmen ailelerine parasız verilmesi lâzımgelen elbiselik kumaş ve ayakkabı bedeli karşılığı olarak bütçede yeniden açılacak bir hususi fasla fevkalâde tahsisat olarak konulması gereken 300 000 lira da bu meyanda nazarı dikkate alınmıştır.

Yukarıda tafsilen arz ve izah olunan sebep ve zaruretler idareyi munzam tahsisat istemek zoruunda bırakmış olduğundan kanun lâyihası arz ve teklif kılınmıştır.

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Bütçe encümeni

Mazbata No. 53

Esas No. 1/919

11 . I . 1943

Yüksek Reisliğe

Devlet Denizyolları işletme umum müdürlüğü 1942 malî yılı bütçesinde değişiklik yapılması hakkında Münakalât vekilligince hazırlanan ve Başvekâletin 5 . I . 1943 tarih ve 6/11 sayılı tezeresiyle Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası Encümenimize havale buyurulmakla Münakalât ve Maliye vekâletlerinin salâhiyetli memurları hazır oldukları halde tetkik ve müzakere olundu.

Hükümetin mucip sebepler lâyihasında tafsilen izah olunduğu üzere içinde bulunduğumuz ahval dolayısıyla eşya ve malzeme fiyatlarında husule gelen tereffular ve idarenin başlıca istihlâk mevaddından olan kömür fiyatlarına temmuz ve ikinci teşrin 1942 aylarında yapılan zamlarla tahmil ve tahliye ücret tarifelerinde Umum müdürlükçe yapılan tezyitler dolayısıyla gerek nakliyat, kurtarma ve hizmet için kullanılan gemilerin gerekse idare emrindeki fabrika, dok ve havuzların istihlâk ve tamir mevad ve malzeme ihtiyaçlarının ve gemi müstahdemlerinin işelerinin teminine ve işletmenin muntazam icrasına 1942 malî yılı bütçesiyle verilen tahsisatın sene sonuna kadar kifayet etmiyeceği ve bu meyanda işçilere ekmek farkı fiyatı ve şimdiiye kadar gemi işesinden istifade ettirilmeyen banliyö hatları vapurlarının mürettebana da parasız öğle yemeği verilmesi takarrür ettirildiği, gerek bu masrafları gerekse kifayetsizliği tebeyyün eden harcırâh ve eski sene borçlarını karşılamak üzere bu tertiplere mevzu tahsisatın da arttırılmasına zaruret bulunduğu anlaşılmiş ve talep veçhile mezkûr bütçenin muhtelif fasıl ve maddelerine ceman 3 409 000 lira munzam tahsisat verilmesi ve 4306 sayılı kanun

hükmüne göre idarenin memur ve müstahdemlerine verilecek parasız giyim eşyası bedel ve masraflarını karşılamak üzere, 1942 malî yılı bütçesinde yeniden açılacak hususi bir fasla 300 000 lira fevkalâde tahsisat ilâvesi muvafık görülmüştür.

İdarenin 1942 malî yılı birinci teşrin ayı sonuna kadar beş aylık tahsilâtı, bütçe ile tahmin olunan varidat hasılâtının malî yıl sonuna kadar muhammenatı 1 912 000 lira raddesinde aşacağı ve 1 . XII . 1942 tarihinden itibaren yük ve yolcu ücret tarifelerine yapılan % 15 ilâ 30 nispetindeki zamlardan da 1 071 000 lira kadar fazla hasılât elde edileceği ve 1941 malî yılı varidat fazlasından 1942 malî yılına 1 040 000 lira devredilmiş olduğu ve ceman 4 023 000 liraya baliğ olan işbu varidat fazlalarının, munzam ve fevkalâde tahsisatı karşılayacağı Encümeninde verilen izhattan anlaşılmiş ve kanun lâyihasının aynen kabulü takarrür etmiştir.

Umumî Heyetin tasvibine arzedilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Bütçe En. Rs.	Rs. V.	M. M.
Çorum	Kastamonu	Muğla
İ. Eker	T. Coşkan	H. Kitabcı
Kâtip		
İstanbul	Diyarbakır	Giresun
F. Öymen	Rüştü Bekit	M. Akkaya
İsparta	İstanbul	Kayseri
R. Ünlü	H. Ülkümen	F. Baysal
Kırklareli	Mardin	Sivas
B. Denker	R. Erten	Remzi Çiner
Tokad	Yozgad	Zonguldak
H. N. Keşmir	A. Sungur	Emin Erişirgil

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

*Devlet Denizyolları işletme umum müdürlüğü
1942 malî yılı bütçesinde değişiklik yapılması
hakkında kanun lâiyhası*

MADDE 1. — Devlet Denizyolları işletme umum müdürlüğü 1942 malî yılı bütçe kanununa bağlı A işaretli cetvelin ilişik cetvelde yazılı tertiplerine 3 460 000 lira munzam tahsisat verilmiştir.

MADDE 2. — Devlet Denizyolları işletme umum müdürlüğü 1942 malî yılı bütçe kanununa bağlı A işaretli cetvelde (4306 sayılı kanun mucibince parasız verilecek giyim eşyası bedel ve masrafları) adiyle yeniden açılan 11 nci fasla 300 000 lira fevkalâde tahsisat konulmuştur.

MADDE 3. — Devlet Denizyolları işletme umum müdürlüğü 1942 malî yılı bütçe kanununa bağlı A işaretli cetvelin 6 ncı faslının 7 nci maddesine (ve Hollerith makineleri icar bedel ve masrafları) kaydı ilâve edilmiştir.

MADDE 4. — Bu kanun neşri tarihinden mer'idir.

MADDE 5. — Bu kanunua hükümlerini icraya Maliye ve Münakalât vekilleri memurdur.

29 . XII . 1942

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
Ş. Saracoğlu	H. Menemencioğlu	A. R. Artunkal
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
R. Peker	N. Menemencioğlu	F. Ağrah
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Yücel	A. F. Cebesoy	Sırrı Day
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	R. Karadeniz	Ş. R. Hatipoğlu
Mü. V.		Ti. V.
F. Engin		Dr. B. Ue

Hükümetin teklifine bağlı

CETVEL

<u>F.</u>	<u>M.</u>		<u>Lira</u>
2		Harcırah	
	1	Daimî memuriyet harcırahi	1 000
	2	Muvakkat memuriyet harcırahi	8 000
	3	Devir ve teftiş	2 000
		Fasıl yekûnu	11 000
3	1	Ecnebi memleketler harcırahiyle tahsilde bulunan talebe ve memur ve müstahdemlerin yevmiye ve sair her türlü zaruri masrafları	5 000
4	7	3633 sayılı kanunun 31 nci maddesi muvabince verilecek ikramiye, tâli tahsisat ve sair ücretler	15 000
5	4	Eski seneler borçları ve reddiyat	20 000
7	1	Nakil, kurtarma ve hizmet için kullanılan bilûmum kara ve deniz vasıtalarının sefer ve sair her nevi istihlâk ve istimal edilecek mevat ve malzeme bedelleri ve bilûmum masrafları	1 662 000
	2	Haliç ve fabrika ve havuzları ve İstinye dok ve fabrikasıyle atelyelerin (hariç atelyelere verilecek siparişler dahil) idare gemilerinin tamir, tecdit ve inşalarına ait her türlü işçilik, tamir mevat ve malzemesi bedelleriyle sair bilûmum işletme masrafları	1 242 000
	3	Gemi iâşe masraflarıyle otel ve lokanta ve büfe levazımı ve sair bilûmum işletme masrafları	155 000
	6	Ticari eşya tahmil ve tahliye, ambar hizmetleri ve aktarma masrafları	100 000
	8	Bilûmum işletme binalarıyle fabrika ve doklar ve atelyelerin ve tesisat ve iskelelerle buralardaki makine, alât ve edevat ve teçhizat ve kara vasıtalarıyle demirbaşların tamir, tadil, bakım, iâşe, tesis, istihlâk, satın alma, tecdit ve tezyit bedel ve masraflarıyle gemi mubayaa bedelleri ve etüt ve proje masrafları	250 000
		Fasıl yekûnu	3 409 000
		UMUMİ YEKÛN	3 460 000